

**ЗМІНИ ДО
КРИМІНАЛЬНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА
СТАНОМ НА 22.05**

«ТРЕНДИ» ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

1. Практика слідчих суддів щодо **зміни запобіжного заходу у вигляді застави на особисте зобов'язання**, коли підозрюваний бажає використати кошти, передані в заставу **для цілей оборони України**.
2. Використання кримінально-правових інструментів для завдань, **не пов'язаних із кримінальним провадженням**. Якщо керівники, бенефіціари, основні контрагенти суб'єкта господарювання підозрюються у зв'язках з рф чи рб (навіть безпідставно), то стосовно такого суб'єкта починається розслідування, а на його майно накладається арешт. Після арешту це майно передається до АРМА (для реалізації чи управління) або до інших суб'єктів (в т.ч. державних підприємств).
3. Практика **скасування арешту майна для подальшої передачі його для потреб ЗСУ**. При цьому, частина майна, щодо якого скасовується арешт, є речовими доказами (найпоширеніша підстава для застосування арешту майна).
4. Прокурор звертається до слідчого судді із клопотанням про скасування арешту майна. Після скасування арешту (або одночасно з розглядом відповідного клопотання) обласна військова адміністрація приймає рішення про примусове відчуження у власність держави цього майна для використання в умовах воєнного стану.
5. Поширюється практика, коли **добровільна фінансова допомога ЗСУ** враховується стороною обвинувачення і суддями як **пом'якшуюча обставина**.
6. Установи попереднього ув'язнення **не допускають захисників до зустрічі із підзахисними**. Таке обмеження порушує право на захист, особливо на територіях, де не ведуться бойові дії (наприклад, у м. Києві).

ПОСТІЙНІ ЗМІНИ В КПК УКРАЇНИ, НЕ ПОВ'ЯЗАНІ З ВОЄННИМ СТАНОМ

1. 03.05.2022 прийнято Закон «**Про внесення змін до КПК України щодо співробітництва з Міжнародним кримінальним судом**». Закон прийнятий з метою запровадження механізму співпраці України з Міжнародним кримінальним судом (МКС).
2. Постанова слідчого, прокурора може виготовлятися **в електронній формі з використанням КЕП**.
3. Передбачено можливість накладення арешту **на віртуальні активи**.
4. Закріплено право слідчого під час обшуку здійснити **пошук, виявлення та фіксацію комп'ютерних даних**, що містяться на комп'ютерах, мобільних терміналах зв'язку, а також долати систему логічного захисту, якщо особа відмовляється зняти (деактивувати) систему логічного захисту.
5. Слідчий, прокурор можуть проводити огляд не лише місцевості, приміщення, речей та документів, але і **огляд комп'ютерних даних**.
6. **Нова слідча дія** – одержання слідчим копій фото, кінозйомки, відеозапису, здійснених у публічно доступних місцях, у т.ч. в автоматичному режимі. Наприклад, в такому порядку можна отримати відеозапис із камери відеоспостереження магазину, банкомату тощо. Раніше такі відомості отримувались на підставі ухвали слідчого судді про тимчасовий доступ до речей і документів.
7. **Встановлення місцезнаходження радіобладнання** (радіоелектронного засобу) можливе без ухвали слідчого судді, якщо про це просить власник. (Раніше – лише по ухвалі слідчого судді).
8. **Передбачено зберігання носіїв інформації**, на яких зафіксовані відповідні відомості під час НСРД, до набрання законної сили вироком суду.
9. У **заключній частині протоколу слідчої дії** тепер мають зазначатися: виготовлені дублікати документів, а також копії інформації, в т.ч. комп'ютерних даних.

ЗМІНИ В КПК УКРАЇНИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВОЄННИМ СТАНОМ

1. Деякі **повноваження слідчого судді може виконувати керівник органу прокуратури**, якщо відсутня об'єктивна можливість їх виконання у встановлені законом строки слідчим суддею: привід, тимчасовий доступ до речей і документів, накладення арешту на майно, продовження строків досудового розслідування, надання дозволу на проведення обшуку, отримання зразків для експертизи, НСРД тощо.
2. Прокурор також може обирати **запобіжний захід у вигляді тримання під вартою на строк до 30 діб**.
3. Скарги на рішення, дії чи бездіяльність керівника органу прокуратури розглядаються після **закінчення досудового розслідування**, що створює ризики перевищення влади.
4. У разі відсутності технічної можливості доступу до ЄРДР досудове розслідування розпочинається на підставі **постанови слідчого, прокурора**.
5. У разі неможливості складання процесуальних документів **протокол складається протягом 72 годин**.
6. Обшук та огляд житла можуть проводитись **без понятих**, якщо їх залучення неможливо. У такому разі обов'язково здійснюється безперервний відеозапис.
7. Якщо відсутній доступ до ЄСІТС, то **розподіл кримінальних проваджень між судьями забезпечує голова суду**.
8. Продовжуються строки для складання повного тексту судових рішень, їх направлення учасникам, строк подачі апеляційних та касаційних скарг у разі, якщо відсутня \ можливість виконання цих процесуальних. Вони мають бути **проведені не пізніше 15 днів після припинення воєнного стану**.
9. Уповноважена службова особа має право **без ухвали слідчого судді затримати особу**, підозрювану у злочині, на строк до 9 діб.
10. **Строк досудового розслідування у кримінальних провадженнях**, в яких на момент введення воєнного стану не було підозрюваних, не зараховується з моменту введення воєнного стану до дати припинення.

11. Зафіксовані на **відео показання свідка**, потерпілого можуть бути використані як **докази**.
12. Зафіксовані на **відео показання підозрюваного** можуть бути **доказом**, якщо при їх отриманні брав участь захисник.
13. **Захисник може брати участь у кримінальному провадженні дистанційно** через відео, аудіозв'язок.
14. Слідчий, прокурор може **особисто здійснювати переклад**, якщо володіє відповідною мовою.
15. Копії матеріалів кримінальних проваджень в обов'язковому порядку **зберігаються в електронній формі** у слідчого чи прокурора.
16. Будь-який **запобіжний захід можливо скасувати для проходження військової служби** за призовом під час мобілізації, на особливий період (це положення не поширюється на осіб, які підозрюються/обвинувачуються у вчиненні злочинів проти основ національної безпеки України, а також деяких інших злочинів).
17. **Слідчий суддя має право змінити запобіжний захід у вигляді застави на особисте зобов'язання**, якщо підозрюваний бажає використати кошти, передані в заставу, **для цілей оборони України**.
18. До осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів проти основ національної безпеки, терористичних злочинів і діяльності незаконних збройних формувань, деяких воєнних злочинів, застосовується запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, **без визначення розміру застави**.
19. Керівник органу досудового розслідування має право своєю постановою утворювати **міжвідомчі слідчі групи**.
20. Слідчі дії можуть бути проведені **у будь-який час доби**.
21. **Суд зупиняє судове провадження**, якщо обвинувачений призваний для проходження військової служби за призовом під час мобілізації.
22. Генеральний прокурор, керівник обласної прокуратури, своєю вмотивованою постановою мають право доручити здійснення досудового розслідування **іншому органу досудового розслідування**.

ЗМІНИ ДО КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

1. **Вчинення злочину в умовах воєнного стану – обтяжуюча обставина** (для ст. 111 КК України (Державна зрада) та до ст. 113 КК України (Диверсія), ст. 185 (Крадіжка), ст. 186 (Грабіж), ст. 187 (Розбій), ст. 189 (Вимагання), ст. 191 (Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем)).
2. **Нові склади злочину:**
 - 2.1. Колабораційна діяльність (ст. 111-1 КК), яка полягає в запереченні громадянином України здійснення збройної агресії, заклики до підтримки рішень, дій, співпраці з державою-агресором, організація та проведення заходів політичного характеру, здійснення інформаційної діяльності у співпраці з державою-агресором та/або його окупаційною адміністрацією, спрямованих на підтримку держави-агресора.
 - 2.2. Пособництво державі-агресору (ст. 111-2 КК), яке полягає в діях, спрямованих на допомогу державі-агресору, збройним формуванням та/або окупаційній адміністрації з метою завдання шкоди Україні.
 - 2.3. Образа честі і гідності військовослужбовця (ст. 435-1 КК України).
 - 2.4. Заперечення збройної агресії російської федерації проти України (ст. 436-2 КК України).
 - 2.5. Незаконне використання гуманітарної допомоги (ст. 201-2 КК України).
3. Кримінальний кодекс доповнено статтею 43-1 **Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України** – особа не підлягає кримінальній відповідальності за застосування зброї (озброєння) або вибухових речовин проти осіб, які здійснюють збройну агресію проти України, та за пошкодження чи знищення у зв'язку з цим майна.

МАКСИМ ШЕВЕРДІН

К.ю.н, партнер,
керівник практики кримінального права, адвокат
sheverdin@lcf.ua

ВУЛ. ВОЛОДИМИРСЬКА 47, ОФІС 3

М. КИЇВ, 01001, УКРАЇНА

+380 44 455 88 87

INFO@LCF.UA

LCF.UA